

VIDENSPORTAL

om udsatte børn og unge

God adfærd på nettet forebygger overgreb

Internettet er blevet en ny arena, hvor der kan forekomme seksuelle overgreb mod børn og unge. Men ved at ændre egen adfærd på nettet, kan unge reducere risikoen for ubehagelige situationer.

Af Birgit Mortensen , Socialstyrelsen

ØVRIG VIDEN

Internettet giver nye muligheder for, at unge kan udforske deres egen seksualitet og eksperimentere med egne grænser. Undersøgelser viser, at de fleste unge kender til de risici, der er ved at anvende internettet, og at de har udviklet deres egne strategier for sikkerhed på nettet. Alligevel kan unge opleve ubehagelige situationer med nettet, som de har brug for hjælp til at håndtere.

Derfor har både [danske](http://sikkerchat.dk) (<http://sikkerchat.dk>) og [svenske](http://www.ungdomsstyrelsen.se/) (<http://www.ungdomsstyrelsen.se/>) myndigheder udviklet materialer, som på de unges præmisser lægger op til dialog og refleksion. Materialet skal støtte de unge i, hvordan de præsenterer sig selv på nettet; hvordan de sætter grænser for sig selv på nettet og hvordan de kan forholde sig til sex mod betaling.

Den svenske ungdomsstyrelse har haft et stort samlet initiativ omkring unge, sex og internettet. Heri indgik bl.a. en lang række spørgeskemaundersøgelser og studier, som danner baggrund for undervisningsmaterialet. Denne artikel tager udgangspunkt i Ungdomsstyrelsens metodemateriale *Ses offline?* (<http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff808081272391c10127857e604a000a/SesOffline2012.pdf>), men refererer også til materialet *Hjälp jag dör – vem la upp bilden?* (<http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080812c35d98f012d7963921f003e/wwwHjalpJagDor.pdf>) samt *Mer om unga, sex och nätet. En sammanställning av aktörer, metoder och verksamheter* (http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080812b1f8972012b347056d60007/Mer_om_unga_sex_och_natet.pdf).

I Danmark findes et lignende materiale på www.SikkerChat.dk (<http://www.sikkerchat.dk>)- (<http://www.sikkerchat.dk>)en hjemmeside, som er udviklet af Red Barnet og Det Kriminalpræventive Råd i fællesskab. SikkerChat.dk blev nyudviklet i 2011 og bliver evalueret i foråret 2013. Den primære målgruppe for portalen er fagfolk, der arbejder med børn, og portalen oplyser, at de har 6000 besøg om måneden i skolemånederne.

Målgruppe

Målgruppen for undervisningsmaterialet er elever i folkeskolens ældste klasser samt unge på ungdomsuddannelser. Det svenske undervisningsmateriale er skrevet til skoler, men kan bruges alle steder, hvor unge mødes – i klubber, på institutioner osv.

Den danske hjemmeside er opdelt i elever fra 4.-6. klasse; elever fra 7.-9. klasse; forældre og fagfolk (lærere, pædagoger, akt- og ssp-medarbejdere).

Formål og baggrund

Formålet med det svenske materiale er at gøre de unge bevidste om egne tanker og hensigter omkring deres brug af og adfærd på nettet. Materialet

Vil du vide mere?

Læs Ungdomsstyrelsen, 2010, *Ses offline? : ett metodmaterial om unga, sex och internet.*

(<http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff808081272391c10127857e604a000a/SesOffline2012.pdf>)

Læs Ungdomsstyrelsen, 2010, *Hjälp jag dör – vem la upp bilden? : slutrapport om sexuell exploatering av unga på internet*

(<http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080812c35d98f012d7963921f003e/wwwHjalpJagDor.pdf>).

Læs Ungdomsstyrelsen, 2010, *Mer om unga, sex och nätet. En sammanställning av aktörer, metoder och verksamheter.*

(http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080812b1f8972012b347056d60007/Mer_om_unga_sex_och_natet.pdf)

Besøg den danske hjemmeside www.SikkerChat.dk

(<http://www.sikkerchat.dk>)

består af en række dilemmaer og cases som ramme for de unges refleksion. Den svenske ungdomsstyrelse forudsætter, at en gennemtænkt holdning kan støtte den unge i at stå ved egne valg i forhold til sig selv, venner og den øvrige omverden.

Formålet med den danske hjemmeside www.SikkerChat.dk (<http://sikkerchat.dk>) er at forebygge, at børn og unge udsættes for mobning, trusler eller seksuelt grænseoverskridende oplevelser online.

Baggrunden for begge materialer er, at en række unge reelt oplever ubehagelige situationer på nettet og/eller via mobiltelefoner. Materialerne deler også tanken om, at de unge bedst støttes, hvis man bygger oven på deres egne strategier og udfordrer deres holdninger frem for at give gode råd og forbud. Et andet udgangspunkt er, at mange unge siger, de mangler en voksen at betro sig til, og at betroelserne vil ophøre, hvis de unge mødes med bebrejdelser fra den voksne.

Resultater

Det svenske undervisningsmateriale behandler tre temaer:

- præsentation af sig selv på nettet
- grænsesætning på nettet
- sex mod betaling.

Præsentation af sig selv på nettet

Det første tema omhandler brug af personfølsomme oplysninger og hvordan man kan beskrive sig selv på nettet uden at miste integritet.

Ifølge undervisningsmaterialet har 8 % af de 16-25-årige lagt seksualiserede billeder af sig selv ud på nettet. Ser man på unge homoseksuelle, biseksuelle eller transseksuelle i samme aldersgruppe, har mændene dog en langt mere risikobetonet seksuel adfærd, også når de præsenterer sig selv på nettet. 35 % af de unge mænd i gruppen af homoseksuelle, biseksuelle eller transseksuelle siger, de har lagt seksuelle billeder af sig selv ud på nettet eller mobilen inden for det seneste år.

Billederne kan lynhurtigt distribueres via Facebook og andre sociale medier, og undervisningsmaterialet skal derfor øge omtanken for, hvilke billeder af sig selv og andre, de unge gør tilgængelige på nettet.

Grænsesætning på nettet

Det andet tema omhandler grænsesætning og de normer, som er knyttet til hhv. mandlig og kvindelig adfærd. Ifølge undervisningsmaterialet har 40 % af de unge oplevet krænkelser eller trusler på nettet eller mobiltelefonen, og

der er forskning, som viser, at der er store ligheder mellem krænkelser på nettet (online) og krænkelser udenfor (offline).

Piger oplever i højere grad end drenge krænkelser på nettet (23 vs. 12 % af elever i 3.g i Sverige). 40 % af pigerne under 18 år oplevede det meget ubehageligt, og 24 % af drengene, hvis de blev kontaktet med seksuelle forslag. På nettet oplever piger også i højere grad end drenge at blive opfattet som 'løsagtige', hvis de eksempelvis ligger seksuelle billeder af sig selv på.

Undervisningsmaterialet handler om, hvad der kan gøre det svært for unge at sætte grænser for sig selv på internettet, hvordan man kan gøre det, og hvordan man kan fornemme andres grænser. Desuden beskrives, hvad der er ulovligt og hvad man kan gøre, hvis man selv eller ens venner er blevet krænket.

En svensk undersøgelse viser, at unge kun mener, der er tale om voldtægt, hvis den unge (pige) siger fra tydeligt og definitivt, og forsøger at gå væk fra situationen. Er de unge forelskede, eller har de tidligere været sammen, omdefinieres det som sex og til pigens ansvar, idet drengene (qua deres køn) har så stærke seksuelle drifter, at de ikke kan gøres ansvarlig for det. På den måde er der krav om offerets adfærd både før, under og efter en voldtægt, for at den regnes som en 'rigtig' voldtægt.

Læs her om lovgivningen i Danmark på området. (<http://www.sikkerchat.dk/da-DK/Fagfolk/Lovgivning/Lovgivningen.aspx>)

Sex mod betaling

Undervisningsmaterialet lægger op til refleksion over, hvordan unge kan overskride deres egne grænser på internettet for at få bekræftelse, herunder at sælge sex. 1,4 % af de unge 3.g'ere siger i en svensk undersøgelse, at de har prøvet at sælge sex mod betaling; 3,8 % af unge 20-25-årige mænd har prøvet at betale for sex, og 1,1 % af de 16-19-årige mænd. For piger er det en ganske lille promille, der har erfaring med at betale for sex. Betalingen kan være i form af penge, af alkohol, stoffer, gaver etc.; men også i form af husly eller mad for unge, der er hjemløse.

I den svenske undersøgelse siger næsten halvdelen af de unge, at det er acceptabelt at folk har sex mod betaling, så længe de involverede er indforstået med det. Undervisningsmaterialet skal derfor også højne de unges viden om konsekvenser af at sælge sex, og om lovgivningen på området.

De unge forbinder det ikke med prostitution.

Fremgangsmåde, metode og teori

Den svenske ungdomsstyrelse har gennemført en lang række initiativer omkring unge, sex og internettet. Blandt andet er der gennemført 6 studier, som på forskellig vis belyser unge og seksualitet med særligt fokus på

internettet. Studierne er både kvalitative og kvantitative, og både rettet mod ungdomsgruppen generelt og særligt Foreningen for unge bi-, homo- og transseksuelle i Sverige.

De samlede initiativer kan læses i undervisningsmaterialet *Hjælp jeg dör – vem la up bilden?* (<http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/ff8080812c35d98f012d7963921f003e/wwwHjalpJagDor.pdf>)

Alle cases og film i undervisningsmaterialet baserer sig på virkelige situationer og de unges erfaringer.

Der er i materialet også beskrevet en række dialogøvelser, man kan gennemføre sammen med de unge. Materialet blev trykt i 10.000 eksemplarer, og hele oplaget er blevet sendt ud til skoler m.m.

Den samlede viden har dannet grundlag for undervisningsmaterialet, og for en lang række konferencer og øvrig formidlingsvirksomhed.

Materialet er udviklet på baggrund af en række spørgeskemaundersøgelser til unge om deres adfærd på nettet.

Perspektivering og anbefalinger

Internettet indeholder en række muligheder, men kan også udsætte unge for risici. Ved at afdække de unges brug af internettet og holdning til relationer, sex og kærlighed via internettet, har den svenske ungdomsstyrelse spredt metoder til brug for forebyggende arbejde mod seksuel udnyttelse.

Den svenske ungdomsstyrelse anbefaler, at der udvikles en webbaseret hjemmeside målrettet de unge. En side af den karakter er som sagt allerede udviklet i Danmark - nemlig www.SikkerChat.dk. (<http://sikkerchat.dk>)

Den svenske ungdomsstyrelse anbefaler også et mere nuanceret syn på seksualitet for at hjælpe de unge. De ser i dag en tendens til at forvente respektabilitet og kontrolleret seksualitet af pigerne og virilitet af drengene. Tilsvarende kan normen om, at personer har sex med en person af det modsatte køn – altså en heteroseksuel norm - være vanskelig for ikke heteroseksuelle unge at manøvrere i.

Mere viden

- [SISO - Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn](http://www.socialstyrelsen.dk/iso) (<http://www.socialstyrelsen.dk/iso>)
- [SISO's Inspirationskatalog til udarbejdelse af skriftligt kommunalt beredskab](http://shop.socialstyrelsen.dk/products/seksuelle-overgreb-og-fysisk-psykisk-vold) (<http://shop.socialstyrelsen.dk/products/seksuelle-overgreb-og-fysisk-psykisk-vold>)
- www.forebygovergreb.dk (<http://www.forebygovergreb.dk/>)
- www.SikkerChat.dk (<http://www.SikkerChat.dk>)

Printet: 10.06.2013

Publiceret: 16.01.2013

Sidst opdateret: 16.01.2013 kl. 15:12

Socialstyrelsen
Edisonsvej 18. 1.
5000 Odense C

Telefon: 72 42 37 00
info@socialstyrelsen.dk

EAN-nr.: 5798000354838
CVR-nr.: 26144698